

Wanneer komt de lente?

Het oranjetipje is voor de meesten van ons een echte voorjaarsbode. Weliswaar zijn de citroenvlinder en kleine vos eerder, maar als het oranjetipje komt, wordt het pas echt lente.

Trend

Het oranjetipje hoort tot de paar soorten die landelijk stabiel zijn. Er is geen echte voor- of achteruitgang te bespeuren. Wel zijn er verschillen in Nederland. De veranderkaart in de Atlas (Bos et al., 2006) toont vooral uitbreiding in het noorden en westen, terwijl de soort met name op de zandgronden in het midden van het land op veel plekken verdwenen is. Figuur 1 illustreert dit verder met de trends in West- en Oost-Nederland. In het westen van Nederland lijkt het wat beter te gaan en neemt de soort toe, in het oosten is de soort over de hele periode stabiel.

Splitsen we uit naar habitattypen (figuur 2), dan valt op dat het oranjetipje vrijwel overal vooruitgaat. Begin jaren negentig waren er enkele jaren met heel veel oranjetipjes op vochtige halfnatuurlijke graslanden, maar dit was maar tijdelijk. De laatste jaren gaat het op de meeste plekken weer goed. Opvallende genoeg ook in het agrarisch gebied buiten de halfnatuurlijke graslanden en bossen in natuurgebieden.

Vliegtijd

Figuur 3 geeft de vliegtijd door de jaren heen. Gegeven zijn de data waarop 10%, 50% en 90% van de vlinders gevlogen heeft. Het oranjetipje vliegt ergens tussen 12 april (vroegste 10% in 1991) en 6 juni (laatste 90% in 1996). Duidelijk is dat dit vlindertje in het begin van de jaren negentig en na 2000 wat vroeger heeft gevlogen dan in de tussenliggende jaren. Een echte trend naar vervoeging kan hieruit echter niet worden afgeleid.

Invloed voorjaarstemperatuur

Figuur 4 toont het verband tussen de temperatuursom tot 6 mei in ieder jaar (6 mei is de gemiddelde piek van de vliegtijd van het oranjetipje; de temperatuursom is de som van de gemiddelde temperatuur per dag vanaf 1 januari in ieder jaar) en het moment waarop in ieder jaar de piek van de vliegtijd viel. Die toont een prachtig verband: in een warm voorjaar (met een hoge temperatuursom) vliegt het oranjetipje duidelijk vroeger dan in een koel voorjaar.

Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting (2006). De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland. ●

Figuur 1: Index (logaritmische schaal) van het oranjetipje in West- en Oost-Nederland.

Figuur 2: Index (logaritmische schaal) van het oranjetipje per habitatype.

Figuur 3: Vliegtijd van het oranjetipje per jaar. De oranje band geeft de periode waarin 80% van de vlinders gemeld is. De y-as geeft het dagnummer gerekend vanaf 1 januari (= dag 1).

Figuur 4: Verband tussen het weer in het voorjaar (weergegeven door de som van alle temperaturen per jaar tot 6 mei op de x-as) en de vliegtijd van het oranjetipje (weergegeven door de piek van de vliegtijd als aantal dagen vanaf 1 januari).

Dit jaar werd het eerste oranjetipje gezien op 11 maart!
Tekst: Chris van Swaay
De Vlinderstichting & Calijn Plate CBS

